

Pirkanmaan liiton
talousarvio ja -suunnitelma
2010-2012

C

PIRKANMAAN LIITTO

Pirkanmaan liiton
talousarvio ja -suunnitelma
2010-2012

Pirkanmaan liitto
Julkaisu C 44

Pirkanmaan liitto
Tampere 2009
Sarja C, julkaisu nro 44
ISSN 0788-6551
ISBN 978-951-590-263-4
226/MML/09
Painosmäärä 300 kpl
Painopaikka Domus Print Oy

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	6
1 LIITON TOIMINNAN PERUSTEET	7
2 KÄYTTÖTALOUSOSA	9
2.1 Luottamushenkilöhallinto	9
2.2 Varsinainen toiminta	10
2.2.1 Aluekehitys	11
2.2.2 Maakuntakaavoitus	13
2.2.3 Edunvalvonta	14
2.2.4 Hallinto	17
2.2.5 Projektitoiminta	18
3 TULOSLASKELMAOSA	20
4 INVESTOINTIOSA	21
5 RAHOITUSOSA	22
6 JÄSENKUNTIEN MAKSUOSUUDET	23
PIRKANMAAN LIITON JULKAISUT JA SELVITYKSET	24

JOHDANTO

Talouskehitys ja Pirkanmaan kehitysnäkymät

Vallitseva globaali talouden taantuma on kääntänyt maailmantalouden kasvuennusteet tänä vuonna (2009) noin 1,5 % negatiivisiksi. Laskusuhdanteen odotetaan hellittävän ensi vuonna, jolloin kokonaistuotannon uskotaan hitaasti kasvavan.

Myös Suomen pitkään jatkunut kokonaistuotannon kasvu hidastui selvästi vuoden 2008 syksystä lähtien. Tänä vuonna kokonaistuotannon kasvun ennustetaan olevan yli kuusi prosenttia negatiivinen ja vielä ensi vuonnakin tuotannon kasvun uskotaan jäävän negatiiviseksi. Tuotannon supistuessa myös työllisyys heikkenee voimakkaasti. Työttömyysasteen ennakoidaan nousevan vuonna 2010 yli 10 prosenttiin, mikä tarkoittaisi yli 300 000 työtöntä.

Myös yritysten suhdannenäkymät ovat heikentyneet huomattavasti. Vientimarkkinoiden hiljentymisen seurauksena teollisuuden uudet tilaukset ovat miltei pysähdyksissä ja työvoimaa on jouduttu irtisanomaan sekä lomauttamaan. Myös rakentaminen on kärsinyt merkittävästi asunto- ja rahoitusmarkkinoiden taantumasta. Valtio velkaantuu lähivuosina voimakkaasti ja etenkin kuntataloutta uhkaa usean vuoden alijäämäkehitys.

Pirkanmaan kehitys on ollut 2000-luvulla varsin myönteistä ja maakunnan väestö, työpaikat ja tuotanto ovat kasvaneet maan kärkivauhtia. Pirkanmaa on koko maata keskimäärin teollistuneempina ja vientiriippuvaisempina maakuntana altis kansainvälisen talouden ja vientimarkkinoiden heilahteluille. Taantuma onkin koetellut Pirkanmaata muita maakuntia ankarammin: tuotannon lasku ja työttömyyden lisääntyminen ovat keskimäärin muita maakuntia voimakkaampaa.

Pirkanmaan väkiluku on kasvanut tasaisesti ja kasvun oletetaan jatkuvan vahvana myös tulevaisuudessa. Väestön kasvun veturina on toiminut Tampereen seutukunta, jonka väkiluku on 2000-luvulla kasvanut keskimäärin 3 800 asukkaalla vuodessa. Myös Etelä- ja Kaakkois-Pirkanmaalla väestömuutos on ollut positiivista. Väestö vähenee maakunnan reuna-alueilla, etenkin Ylä-Pirkanmaalla.

Väestön keskittymisen lisäksi väestön ikääntyminen on tyypillinen ja kiihtyvä kehitystrendi Pirkanmaalla. Tämän seurauksena huoltosuhteet heikkenevät merkittävästi, mikä tulee kuormittamaan kuntatalouden rahoitus pohjaa. Positiivinen nettomuutto pitää väestön ikärakenteen nuorempana maakunnan keskusseudulla. Väestön ikärakenne heikkenee voimakkaimmin muuttotappioita kokeneilla maakunnan alueilla.

Pirkanmaan erityispiirre on ollut koko maata korkeampi työttömyys. Pitkään jatkunut työttömyyden aleneminen on taantumien seurauksena kääntynyt voimakkaaseen kasvuun. Työttömien lukumäärän kasvusta huolimatta joillakin aloilla tai alueilla kärsitään työvoimapulasta.

Ongelmana ovat työvoiman rekrytointiongelmat ja työmarkkinoiden kohtaanto-ongelma. Joillain toimialoilla kasvun esteeksi on jo nyt noussut osaavan työvoiman saatavuus, mikä tulee entisestään vaikeutumaan työvoimaresurssien vähentyessä.

Teollisuuden liikevaihdon kehitys on ollut Pirkanmaalla viime vuosina myönteistä ja sen osuus koko maakunnan liikevaihdosta on kasvanut. Vuonna 2006 teollisuuden liikevaihto oli miltei puolet koko maakunnan liikevaihdosta. Reilu neljännes Pirkanmaan teollisuuden liikevaihdosta syntyi metalliteollisuuden ja elektroniikkateollisuuden piirissä. Metsäteollisuus on menettänyt kokonaisliikevaihdon suhteellista osuuttaan. Tilauskantojen pysähtyminen on iskenyt kovimmin juuri näihin Pirkanmaan teollisuuden vientivetureihin.

Pirkanmaan aluetaloudelle tärkeä teollisuustuotanto on taantumien seurauksena haasteellisen tilanteen edessä, kun merkittävät arvonlisäystä tuottavat vientiorientoituneet toimialat ovat vaikeuksissa. Elpymistä on odotettavissa vasta, kun kansainväliset vientimarkkinat jälleen toipuvat.

Pirkanmaa pysynee kuitenkin jatkossakin Suomen teollisuuden ydinalueena. Teollisuuden rinnalle ovat nousemassa korkeaa osaamista edellyttävät yhteiskunnallisten palvelujen sekä tutkimus- ja liike-elämän palvelujen toimialat. Pirkanmaasta on muodostumassa modernien ja monipuolisten palvelujen maakunta. Juuri tämä, Pirkanmaan monipuolinen toimialarakenne, toimii maakunnan aluetalouden voimavarana myös vaikeina aikoina.

1. LIITON TOIMINNAN PERUSTEET

Pirkanmaan liiton maakuntavaltuusto hyväksyy syksyllä 2009 Pirkanmaan maakuntasuunnitelman. Maakuntasuunnitelma määrittää, miten yhteisesti määriteltyyn visioon päästään ja millä keinoilla se aiotaan toteuttaa.

Pirkanmaan tahtotila korostaa yhteisesti hyväksytyjä päämääriä ja tavoitteita, joiden avulla maakunnan kehitystä ja menestystä määrätietoisesti edistetään. Pirkanmaasta rakennetaan entistä kilpailukykyisempi maakunta, joka kykenee ylläpitämään kestäväää talouskasvua, luomaan uusia työpaikkoja ja varmistamaan korkean työllisyyden. Näistä kasvavat muut hyvinvointitekijät.

Pirkanmaan visio 2025

Vuonna 2025 Pirkanmaa on vauras, rohkeasti uudistuskykyinen, osaamista hyödyntävä kasvumaakunta. Pirkanmaalla arvostetaan omaehtoisuutta ja monikulttuurisuutta. Yhtenäinen Pirkanmaa toimii ihmiskeskeisesti, kansainvälisesti, yhteistyöhakuisesti ja ympäristövastuullisesti.

Maakuntasuunnitelma sisältää Pirkanmaan omat tavoitteet alueelliselle kehitykselle ja kehittämistyön linjaukset pitkälle tulevaisuuteen. Se perustuu vuorovaikutteiseen prosessiin, jossa Pirkanmaan keskeiset toimijat yhdessä etsivät ja sopivat maakunnan tulevaisuuden päälinjoista. Päämäärien saavuttamiseksi maakuntasuunnitelman tavoitteet on koottu neljäksi kehittämiskokonaisuudeksi:

- elinkeinot ja yrittäminen: yritysten, klusterien ja T&K –toiminnan kehitysmahdollisuudet
- osaaminen ja työvoima: koulutuksen oikea kohdentaminen ja osaavan työvoiman riittävyys
- infrastruktuuri: liikenteen, logistiikan, aluerakenteen ja teknisen huollon toimivuus
- asuminen, elinympäristö ja palvelut: palveluiden saatavuus ja arjen sujuvuus

Maakuntasuunnitelmaa toteuttavat omalla toiminnallaan kaikki ne tahot ja resurssihaltijat, jotka tunnustavat esiin nostetut painoalueet omikseen ja haluavat toimia menestyvässä maakunnassa. Pirkanmaan liitto toimii Pirkanmaan maakunnan, sen kuntien ja asukkaiden eduksi aluekehitystä, maakuntakaavoitusta ja niitä tukevaa tutkimusta ja suunnittelua sekä edunvalvontaa harjoittavana Pirkanmaan kuntien muodostamana kuntayhtymänä.

Pirkanmaan liiton toiminta-ajatus ja visio

Pirkanmaan liitto on aluekehitys- ja maakuntakaavoitusviranomainen. Se toimii Pirkanmaan maakunnan omaehtoisen kehittämistyön ja maakunnallisen yhteistyön edistäjänä, maakuntakaavan laatijana sekä maakunnan kehittämisstrategian kokoajana ja sen toteuttamisen edistäjänä ja koordinoijana. Liitto sovittaa yhteen viranomaisten ja muiden maakunnassa toimivien tahojen toimenpiteitä.

Pirkanmaan liiton toiminta perustuu lakiin alueiden kehittämisestä sekä maankäyttö- ja rakennuslakiin. Maakunnan kuntien muodostamana kuntayhtymänä liiton toiminta on järjestetty kuntalain mukaisesti ja sen toiminta-alue perustuu maakuntajakolakiin.

Liiton avaintehtävinä on huolehtia Pirkanmaan maakunnan, sen kuntien ja asukkaiden edusta, maakunnan aluekehityksestä sekä maakuntakaavoituksesta. Jäsenkuntien tarpeiden pohjalta tuetaan kuntien ja kuntayhtymien välistä yhteistoimintaa ja tarvittaessa osallistutaan siihen sekä toimitaan maakunnallisena yhteistyöelimenä.

Visio on näkemys liiton tulevaisuudesta; tahtotila joka on innostava, haluttava ja samalla mahdollinen. Tärkeää ei ole visio sinänsä vaan se, miten sen toteuttaminen onnistuu.

Pirkanmaan liiton visio vuoteen 2015

Pirkanmaan liitto on menestyvän ja modernin Pirkanmaan maakunnan omaa tahtoa toteuttava vahva ja tehokas aluekehittäjäorganisaatio. Liitolla on resurssit, kyky ja tahto toteuttaa ennakoivaa, innovatiivista ja osaavaa kehittämistyötä muuttuvassa toimintaympäristössä.

Päämäärät ja strategiset tavoitteet

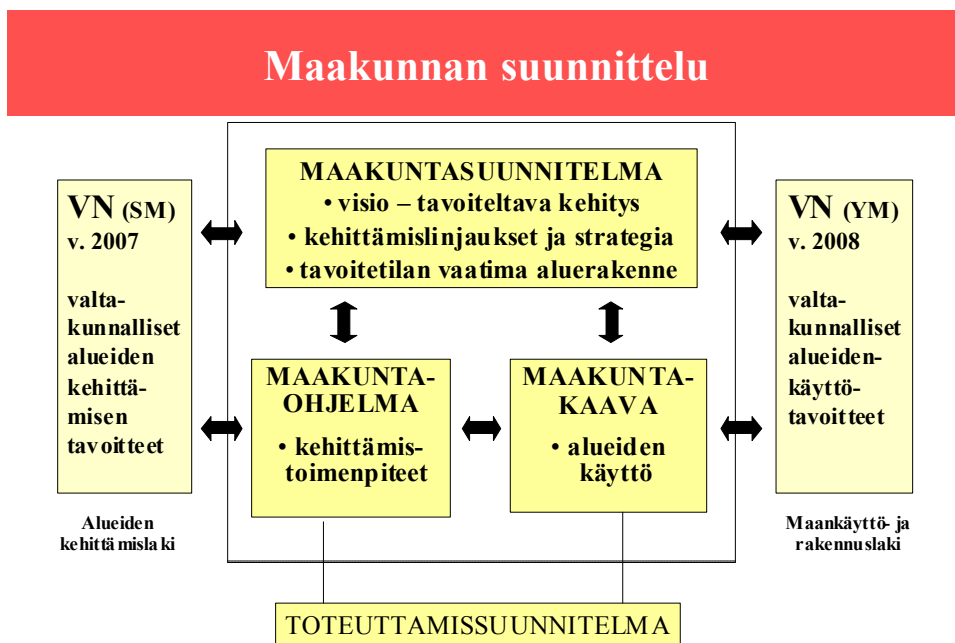
Vision toteuttamiseksi on asetettu seuraavat toiminnan kehittämisen päämäärät. Päämäärät kuvaavat tavoiteltavaa tahtotilaa 2015. Niiden määrittelyssä on katsottu etenkin liiton toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta, mutta samalla on pyritty löytämään tasapaino niiden ja liiton resurssien, rakenteiden ja prosessien sekä osaamisen ja henkilöstön välillä.

Strategiset tavoitteet ovat lyhyemmän aikavälin konkreettisempia tavoitteita. Tavoitteiden vaatimat toimenpiteet määrittellään liiton talous ja toimintasuunnitelmissa sekä yksiköiden vuosisuunnitelmissa.

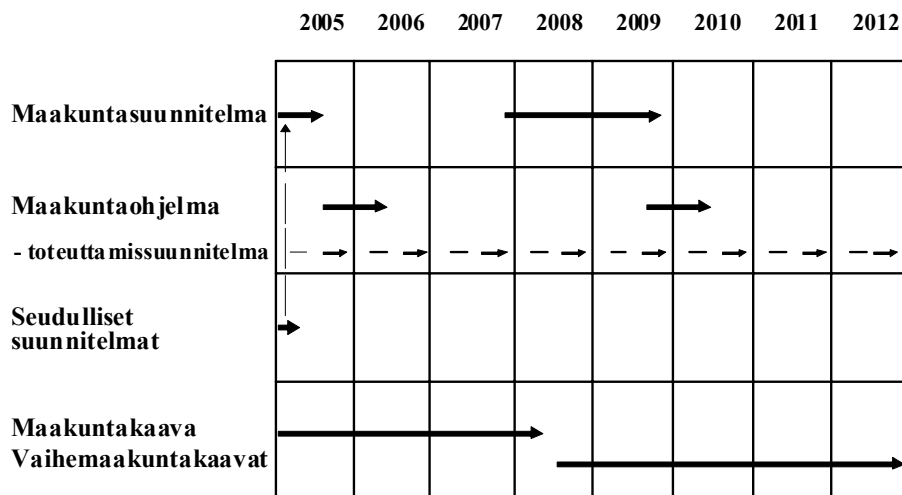
Päämäärät ovat seuraavat:

1. Pirkanmaata kehitetään koko maakunnan vahvuuksia monipuolisesti hyödyntäen
2. Pirkanmaan alue- ja yhdyskuntarakennetta kehitetään hallitusti varmistaen niin toimivuus, taloudellisuus ja elinympäristön korkea laatu
3. Yhteiskunnan resursseista saadaan oikeudenmukainen osuus pirkanmaalaisten hyväksi
4. Pirkanmaalla on vahvistuva identiteetti ja hyvä imago
5. Pirkanmaan liitto toimii tehokkaasti ja taloudellisesti
6. Pirkanmaan liiton tehtäviin varmistetaan osaava ja motivoitunut henkilöstö.

Suunnittelujärjestelmä ja aikataulu

Pirkanmaan maakunnallisen kehittämissuunnittelun tarkistusvaiheet

2. KÄYTTÖTALOUSOSA

Liitto keskittyy toiminnassaan kolmeen avainalueeseen

- aluekehitys
- maakuntakaavoitus
- edunvalvonta

Taloussuunnitelman mukaisesti vuoden 2010 talousarvion raamin laadinnan pääsääntöisenä lähtökohtana on, että toiminnallinen taso ei oleellisesti muutu ja resurssimuutokset rajoittuvat yleisen kustannustason muutokseen ja virka- ja työehtosopimuksista johtuviin muutoksiin. Erityisesti kuntien taloudellinen tilanne huomioidaan talousarvion laadinnassa. Talousarvion laadinnan tavoitteena vuonna 2010 on se, että menot ja tulot sopeutetaan siten, että talousarvion loppusummat vastaavat vuoden 2009 alkuperäistä talousarviota, eli talousarvion nettokasvuprosentti vuodelle 2010 on 0. Täten kuntien jäsenmaksuosuudet eivät kasva vuonna 2010 lainkaan vuoden 2009 alkuperäisestä talousarviosta.

Aluehallinnon uudistushankkeen myötä lakautettavista lääninhallituksista siirtynee henkilöitä maakuntien liittojen palvelukseen. On arvioitu, että Pirkanmaan liittoon siirtyy yksi henkilö. Hänen tehtävänsä liittyvät aluekehityshankkeisiin. Liiton lähtökohtana on, että palkkauskustannukset voidaan kattaa täysimääräisesti aiemmin lääninhallituksen ko. tehtävään saamasta rakennerahasto-ohjelman teknisestä tuesta. Muilta osin mahdolliset siirtyvät lisätehtävät voidaan hoitaa ilman lisäresurssointia.

Projektitoiminnan muutokset eivät vaikuta liiton tulokseen. Ne rahoitetaan pääosin liiton ulkopuolisin varoin. Vuoden 2010 talousarviossa kuntien maksuosuudet ovat samaa tasoa kuin vuoden 2009 alkuperäisessä talousarviossa.

Liiton talousarvion rakenne mahdollistaa käyttösuunnitelmatasolla varsinaisen toiminnan ja projektitoiminnan seuraamisen omina kokonaisuuksinaan.

Talousarvio on maakuntahallitukseen nähden sitova tehtävien (luottamushenkilöhallinto ja varsinainen toiminta) sekä investointiosan loppusummien osalta.

Käyttötalousmenojen menomäärärahoja saadaan ylittää, mikäli vastaava määrä hankitaan jäsenkuntien maksuosuuksien ulkopuolisena arvioitua suurempana rahoituksena ja että vastaavasti menomäärärahoja on alitettava, mikäli jäsenkuntien maksuosuuksien ulkopuolista rahoitusta saadaan arvioitua vähemmän.

2.1. LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO

Maakuntavaltuusto

Merkittävimmät päätettäväksi tulevat asiat

- Maakuntaohjelman hyväksyminen
- Tilinpäätös 2009
- Talousarvio ja -suunnitelma 2011-2013
- Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavan (turvetuotanto) hyväksyminen

Valtuuston jäsenmäärä on 59 jäsentä. Valtuusto kokoontuu kaksi kertaa vuodessa. Kokousten yhteyteen järjestetään tarvittaessa koulutusta.

Maakuntahallitus

Merkittävimmät päätettäväksi tulevat asiat

- Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma
- Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavan (turvetuotanto) valmistelu
- Pirkanmaan 2. vaihemaakuntakaavan (liikenne ja logistiikka) valmistelu
- Pirkanmaan 3. vaihemaakuntakaavan (keskusjätevedenpuhdistamo) valmistelu
- Talousarvio ja -suunnitelma 2011-2013 valmistelu
- Tilinpäätöksen 2010 valmistelu

Maakuntahallitukseen kuuluu 11 jäsentä, joiden lisäksi kokouksiin osallistuvat maakuntavaltuuston puheenjohtajat. Maakuntahallitus kokoontuu pääsääntöisesti kolmen viikon välein.

Tarkastuslautakunta

Luottamushenkilöhallintoon on kirjattu tilintarkastuksen kulut sisältäen tarkastuslautakunnan jäsenten kokouspalkkiot ja muut kustannukset sekä tilintarkastajan kulut. Tarkastuslautakunnassa on viisi jäsentä ja se kokoontuu arviolta viisi kertaa vuodessa.

Luottamushenkilöhallinnon muihin kuluihin sisältyvät maakuntavaltuuston koulutuskustannukset, maakuntahallituksen vierailut ja koulutuskustannukset sekä luottamushenkilöiden toimituspalkkiot.

Tulosalue yhteensä: Luottamushenkilöhallinto

Luottamushenkilöhallinto	TP 2008	TA 2009 muutettu	TAE 2010	TS 2011	TS 2012
Toimintatulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Toimintamenot	-140 754,45	-179 372,00	-193 006,00	-193 006,00	-193 006,00
Toimintakate	-140 754,45	-179 372,00	-193 006,00	-193 006,00	-193 006,00

2.2. VARSINAINEN TOIMINTA

Yleisperustelut ja -tavoitteet

Liiton keskeiset tehtäväkokonaisuudet vuonna 2010 ovat

- kansallinen ja EU -edunvalvonta
- maakuntaohjelman valmistelu
- maakuntakaavoituksen vaihekaavat
- aluehallintouudistushankkeen tuomat uudet tehtävät

Liiton tehtävät voidaan jakaa kolmeen avaintehtävään, aluekehitykseen, aluesuunnitteluun ja edunvalvontaan ja avaintehtäviä tukevaan hallintoon.

Liiton sisäinen organisaatiokaavio

Lainsäädäntö:	Aluekehityslaki ↓ Aluekehitysvastuu	Maankäyttö- ja rakennuslaki ↓ Maakuntakaavoitusvastuu	Vapaaehtoiset tehtävät ↓	Kuntalaki ↓
Avaintehtävät:	Aluekehitys	Maakuntakaavoitus	Edunvalvonta	Hallinto (tukipalvelutehtävä)
Yksiköt:	Aluekehitysyksikkö	Maakuntakaavoitusyksikkö	Edunvalvontayksikkö	Hallintoyksikkö
Johtajat:	Aluekehitysjohtaja	Maakuntakaavoitusjohtaja	Edunvalvontajohtaja	Hallintojohtaja

2.2.1. ALUEKEHITYS

Aluekehitystyön keskeiset tavoitteet

- Maakuntaohjelman valmistelu
- Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman ja maakunnan yhteistyöasiakirjan laatiminen
- Alueellinen kilpailukyky- ja työllisyystavoite: Länsi-Suomen EAKR -toimenpideohjelma ja Manner-Suomen ESR -ohjelman Länsi-Suomen alueosio, toteutustoimet ja väliarviointi
- Osaamiskeskusohjelman rahoituksen hallinnointi, väliarviointi
- Tietopalvelun sisältöjen uudistaminen

Pirkanmaan maakuntasuunnitelma

Maakunnan kehittäminen perustuu maakuntasuunnitelmaan, jossa osoitetaan kehittämistyön päämäärä ja strategia. Suunnitelman linjausten toteuttaminen ohjelmoidaan kesäksi 2010 valmistuvalla maakuntaohjelmalla.

Pirkanmaan maakuntaohjelma

Pirkanmaan maakuntaohjelmassa esitetään maakunnan merkittävimmät valmisteilla tai suunnitteilla olevat kehittämistoimet ja toiminnalliset kokonaisuudet. Näiden lisäksi ohjelma sisältää sellaisia tulevaisuuden tehtäviä, joiden toteuttamiseen ei vielä ole tiedossa resursseja tai toteuttajia. Nykyinen maakuntaohjelma 2007 - 2010 on vuodelta 2006.

Valmistuvaan maakuntasuunnitelmaan pohjautuvan, seuraavan maakuntaohjelman valmistelu on käynnistetty kesällä 2009. Sen vuorovaikutteinen valmistelu tapahtuu pääosiltaan syksyn 2009 ja kevään 2010 välisenä aikana. Valmistelussa hyödynnetään paitsi maakunnan toimijoiden näkemyksiä, myös ulkopuolisen arvioijan tekemää, loppuvuodesta 2009 valmistuvaa arviota edellisestä ohjelmasta. Uudistettavana olevan aluekehityslain mukaisesti maakuntaohjelmalla vaikutetaan nyt erityisesti valtion uusien alueviranomaisten (etenkin elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskusten) strategisten tulossopimusten laadintaan ja niiden toteuttamiseen. Maakuntaohjelma valmistellaan kevätkuultuustossa hyväksyttäväksi.

Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma ja maakunnan yhteistyöasiakirja

Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma (TOTSU) käsittää arvon maakunnassa tarvittavasta valtion aluekehitysrahoituksesta sekä tiedot keskeisistä kehittämistoimista ja -hankkeista. Maakunnan yhteistyöasiakirjassa (MYAK) sovitetaan yhteen alueen kehittämiseen vaikuttavat toimenpiteet, EU:n rakennerahasto-ohjelmien alueelliset ja sisällölliset

painotukset ja viranomaisten osallistuminen rahoitukseen. Toteuttamissuunnitelman keskeiseksi vaikutuskanavaksi on vuonna 2009 tullut uusien elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskusten tulossopimukseen vaikuttaminen.

Uuden toteuttamissuunnitelman valmistelu vuosille 2011 - 2012 käynnistyy keväällä 2010. Liitto valmistelee yhdessä alueviranomaisten ja kuntien kanssa TOTSU:n osana keskeisten kärkihankkeiden esitykset eri hallinnonaloille. Ministeriökohtaisia neuvotteluja näistä ei enää käydä, vaan esitykset linjataan ELY-viraston tulossopimukseen. Yhteistyöasiakirjan valmistelu tapahtuu toteuttamissuunnitelman rinnalla prosesseja yhteensovittaen.

Länsi-Suomen kilpailukyky- ja työllisyystavoiteohjelma, EAKR ja ESR-toimenpideohjelmat

Pirkanmaa kuuluu Euroopan unionin alueellisen kilpailukyky- ja työllisyystavoitteen Länsi-Suomen toimenpideohjelman alueeseen sekä EU:n aluekehitysrahaston (EAKR) että sosiaalirahaston (ESR) osalta. ESR:n ohjelma on osittain valtakunnallinen. Rahastojen rahoitusta alueelle suuntaavat toimenpideohjelmat vuosille 2007 - 2013 on hyväksytty syksyllä 2007.

Liitto vastaa kansallisen rakennerahastolainsäädännön mukaisesti ohjelmia koordinoivan maakunnan yhteistyöryhmän toiminnan järjestämisestä ja mm. maakunnan yhteistyöasiakirjan (MYAK) valmistelusta.

Liiton tehtäväkenttään kuuluu erityisesti EAKR:n Länsi-Suomen toimenpideohjelman toteuttamistyö Pirkanmaalla. Lisäksi liiton tehtävänä on ohjelman koordinointi koko ohjelma-alueella ja WFA-alueen ohjelmayhteistyö. Vuoden 2010 alussa liiton hallinnoitavaksi siirtyy lääninhallituksen osuus EAKR-rahoitteisesta hanketoiminnasta, mikä aiheuttaa lisätyötä aiempaan tilanteeseen verraten.

Vuosi 2010 painottuu ohjelmien toteutukseen ja seurantaan, hanketyön aktivointiin sekä väliarvioinnin toteuttamiseen. EU-hanketyön vaikutusta arvioidaan jatkuvasti maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristössä laatimalla erilliskatsauksia ja vuosiraportti. Työvoima- ja elinkeinoministeriö suunnittelee ja toteuttaa vuoden 2010 aikana ohjelman virallisen väliarvioinnin, ja liitto osallistuu tähän tarvittaessa omalta osaltaan.

Lisäksi ohjelman seurannassa liitto varautuu vuonna 2010 tehtävään ohjelman toimintalinjojen keskinäisen painotuksen muutokseen haasteellisista alueista mahdollisesti tehtävien uusien ratkaisujen pohjalta.

Muut ohjelmat

Pirkanmaalla toteutetaan vuonna 2010 Tampereen seudun osaamiskeskusohjelmaa (OSKE) sekä vuoden alusta käynnistyvinä viittä alueellista, suureksi osaksi seutukokonaisuuksiin pohjautuvaa koheesio- ja kilpailukykyohjelmaa (KOKO), jotka kattavat koko maakunnan alueen. KOKO-ohjelma yhdistää ja osin suuntaa uudelleen aiemmissa valtioneuvoston aluepoliittisissa erityisohjelmissa, aluekeskusohjelmassa ja alueellisen maaseutuohjelman alueosiossa tehdyn kehitystyön.

Liitto rahoittaa erillisellä maakunnan kehittämishallalla näiden ohjelmien toteuttamista ja on vastuussa niiden toteutuksen ja hallinnon lainmukaisuudesta. Vuonna 2010 osaamiskeskusohjelmalle tehdään valtakunnallinen väliarviointi, johon liitto varautuu osallistumaan omalta osaltaan.

Kansallinen kehittämisrahoitus

Liitto myöntää maakunnan kehittämishankkeisiin, toteutuskelpoisiksi arvioituihin kehittämishankkeisiin, joilla toteutetaan maakuntasuunnitelman sekä maakuntaohjelman ja sen toteuttamissuunnitelman painotuksia.

Koheesio- ja kilpailukykyohjelman toteutusta rahoitetaan maakunnallisin päätöksin maakunnan kehittämishallasta, kun taas osaamiskeskusohjelman rahoitus on tarkoitukseen erityisesti sidottua maakunnan kehittämishallasta.

Vuonna 2010 liitto panostaa maakunnan toimijoiden keskinäisen yhteistyön rakentamiseen kehittämishankkeiden optimaaliseksi hyödyntämiseksi.

Muu aluekehitystyö

Vuoden 2010 aikana tehdään selvitys maakunnan toimi- ja osaamisalojen tulevaisuuden kehitysnäkymistä ja merkityksestä maakunnan kehittymiselle.

Liitto seuraa kansallisten politiikkaohjelmien (työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelma; terveyden edistämisen politiikkaohjelma; lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma) ja EU:n rahoitusohjelmien aluekehitysvaihtokuituksia ja kytkentöjä sekä osallistuu tarvittaessa yhteistyöhankkeiden toteuttamiseen.

Liitto osallistuu maakunnan maaseutualueiden kehittämiseen sekä aktivoi maaseutukehittäjien keskinäistä yhteistoimintaa ja osallistumista aluekehityksen suunnitteluun ja toteutukseen mm. järjestämällä koulutustilaisuuksia yhdessä niiden kanssa.

Aluekehityksen tutkimus ja seuranta

Maakunnassa tehtävän ennakoitavuuden koordinaatio on liiton uusia tehtäviä vuoden 2010 alusta. Tehtävän hoitamiseksi kehitetään yhteistyötoimintoja ja ennakoitavuuden menetelmiä. Osana ennakoitavuuden kehittämistä liitto varautuu toteuttamaan kaksivaiheisen kehittämishankkeen, jossa kartoitetaan ennakoitavuuden nykytila ja kehittämistarpeet, tarvittava tietopohja, ilmiöalueiden laajuus ja ennakoitavuuden menetelmät sekä käynnistetään koordinoitu ennakoitavuuden toiminta yhdessä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, kuntien sekä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Maakuntaohjelman lakisäätöarvioinnin ja EU-ohjelmien toteutusseurannan lisäksi liitto tekee vuonna 2010 lyhyitä selvityksiä ja katsauksia ajankohtaisista aluekehityksen asioista. Erillisraportteja samoin kuin väestö-, työvoima- ja koulutuslaskelmia valmistellaan mm. alueelliseen ennakoitavuuden toimintaan liittyen.

Tietopalvelun sisältörakennetta uudistetaan ja siihen liittyvää julkaisu- ja tiedotustoimintaa kehitetään sidosryhmien ja asiakkaiden tarpeiden pohjalta.

Liitto pyrkii eri tavoin aktivoimaan maakunnan yliopistoja ja muita tutkimuslaitoksia Pirkanmaan alueelliseen kehitykseen liittyvässä tutkimustoiminnassa.

Viranomais- ja muu yhteistyö

Uudistettavana olevan aluekehityslain mukaisesti neuvottelu- ja lausunnotonettely jatkuu reuna-ehdoiltaan hieman muunnettuna viranomais- ja strategiasuunnitelmia koskevissa asioissa sekä maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman ja yhteistyöasiakirjan valmistelussa. Samoin yhteistyö maakunnan eri toimijoiden kanssa erilaisissa muissa valmistelutehtävissä on jatkuvaa.

Aluekehitysviranomaisena liitto vastaa maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) toiminnasta. Tätä varten liitolla on erillinen EAKR -ohjelman teknisellä tuella rahoitettu hallinnointihanke. MYR:n jäseninä ovat kuntien, aluehallintoviranomaisten ja yhteistyöjärjestöjen edustajat. Sihteeristön muodostavat liiton ja aluehallintoviranomaisten edustajat. MYR:n toiminta on järjestetty sen oman työjärjestyksen mukaisesti.

Rakennerahastotoiminnan käytännön yhteistyön tiivistäminen eri rahoitusviranomaisten kesken on toimintavuonna edelleen keskeistä aluehallinnon uudistamisesta johtuen.

2.2.2. MAAKUNTAKAAVOITUS

Maakuntakaavoitustyön keskeiset tavoitteet

- Pirkanmaan 1. maakuntakaavan toteuttaminen
- Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavan (turvetuotanto) valmistelu
- Pirkanmaan 2. vaihemaakuntakaavan (liikenne ja logistiikka) taustaselvitysten laatiminen ja valmistelu
- Pirkanmaan 3. vaihemaakuntakaavan (keskusjätevedenpuhdistamo) valmistelu
- Pirkanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelu
- Maakunnan alueidenkäytön, yhdyskunta rakenteen ja ympäristön tilan ja kehityksen seuranta

Yleistä

Maakuntakaava on yleispiirteinen suunnitelma alueiden käytöstä maakunnassa tai sen osa-alueella. Siinä esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet sekä osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Maakuntakaavan tehtävänä on ratkaista valtakunnalliset, maakunnalliset ja seudulliset alueiden käytön kysymykset. Maakuntakaavaa tulkitsevalla lausuntomenettelyllä ohjataan maakunnan kuntien kaavoitusta ja viranomaisten muuta alueiden käyttöä koskevaa suunnittelua yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Toimintavuonna keskeiseksi tehtäväksi nousee Pirkanmaan 1. maakuntakaavaa täydentävien vaihemaakuntakaavojen (1, 2 ja 3) valmistelu ja niihin liittyen maakuntakaavoitusprosessin kehittäminen sekä maakuntasuunnitelmaprosessiin osallistuminen.

Maakuntakaavoitustyön painopistealueet

Vuoden 2008 aikana aloitetun Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavan (turvetuotanto) valmistelua jatketaan. Valmisteluaineistoa koskevan palautteen perusteella kaavan taustaselvityksiä tarkennetaan. Kaavaehdotus käsitellään kevään 2010 aikana ja asetetaan sen jälkeen nähtäville. Tavoitteena on, että 1. vaihemaakuntakaava hyväksytään maakuntavaltuustossa syksyllä 2010.

Pirkanmaan 2. vaihemaakuntakaavaan (liikenne ja logistiikka) liittyvää selvitystyötä jatketaan vuoden 2010 aikana siten, että 2. vaihemaakuntakaavan luonnos on valmis kesällä 2010. Selvitystyö käsittää mm. Suomen pääradan kehittämisen kannalta tarvittavat lisäraidevaraukset välillä Tampere - Akaa ja Tampere - Parkano, Tampereen läntisen oikoradan linjaaminen ja Tampereen järjestelyratapihan siirtäminen, Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa oleva valtatie 3:n oikaisu Lempäälän Puskiaisista Pirkkalaan ja väli Ylöjärvi - Hämeenkyrö, Tampere - Pirkkalan lentoaseman maankäytön kehittäminen mukaan luettuna varaus toiselle kiitotielle, Tampere-Pirkkalan logistiikkakeskus ja muualla maakunnassa sijaitsevat maakunnallista merkitystä omaavat logistiset aluekokonaisuudet sekä muut mahdolliset teemaan liittyvät hankkeet. Selvityksiä tehdään yhteistyössä valtion eri viranomaisten kanssa.

Pirkanmaan 3. vaihemaakuntakaava (keskuspuhdistamo) valmistelua jatketaan yhteistyössä jäsenkuntien kanssa.

Pirkanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelma

Vuosien 2010 – 2011 aikana valmistellaan Pirkanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelma yhteistyössä valtion viranomaisten kanssa.

Yhteistyöprojektit

Vuoden 2010 aikana käynnistetään Pirkanmaan kulttuuriympäristöohjelman laatiminen yhteistyössä Pirkanmaan maakuntamuseon ja valtion viranomaisten kanssa.

Tampereen kaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimistyötä jatketaan kaupunkiseudun kuntien, valtion viranomaisten ja liiton yhteisprojektina. Myös Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän maankäyttö- ja rakennetyöryhmän työskentelyyn osallistutaan.

Yhdyskuntarakenteen seuranta

Vuonna 2010 aikana kehitetään toimintamallia maankäyttö- ja rakennusasetuksen mukaisen alue- ja yhdyskuntarakenteen, rakennetun ympäristön sekä kulttuuri- ja luonnonympäristön tilan ja kehityksen seurantatyöhön yhteistyössä kuntien ja valtion aluehallintoviranomaisen (vuoden 2010 alussa aloittavan Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen) kanssa.

Lausuntomenettely

Maakuntakaavaa toteutetaan ja tulkitaan antamalla maankäyttö- ja rakennuslain, ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain, viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain, luonnonsuojelulain, maa-aineslain ja maantielain mukaisia lausuntoja kuntien yleiskaavoista ja merkittävimmistä asemakaavoista, ympäristövaikutusten arviointiohjelmista ja -suunnitelmista, tie- ja kunnallisteknisistä suunnitelmista, virkistysalue- ja suojelukysymyksistä sekä maa-ainesten otossuunnitelmista.

2.2.3. EDUNVALVONTA

Edunvalvonnan keskeiset tavoitteet

- Pirkanmaan tavoitteet valtion talousarvioon
- Innovaatiostrategian toteuttaminen ja maakunnallinen laajakaistahanke
- Maahanmuuttopoliittisen ohjelman toteuttaminen
- Korkeakoulujen ja toisen asteen resursointi ja koulutustarpeiden ennakointi
- Kansainvälisen yhteistyön aktivointi ja kehittämishankkeet

Edunvalvonnan perusteet

Edunvalvonnan toiminta-ajatuksena on Pirkanmaan menestykseen ja kilpailukykyyn vaikuttavien toimien edistäminen, hankeressurssien varmistaminen ja maakunnan taloudellisen kasvun sekä asukkaiden hyvän elämän edellytysten lisääminen.

Pirkanmaan maakuntasuunnitelma ja valmis- tuva maakuntaohjelma antavat edunvalvonnalle perustan. Liitto panostaa koko maakuntaa palvelevien hankkeiden edistämiseen kansallisesti ja kan-

sainvälisesti. Kuntien yhteistyöhankkeet kuuluvat edunvalvonnan painopisteisiin.

Maakunnalle tärkeät hankkeet ja tarpeet saatetaan päätöksentekijöiden tietoon aktiivisella valmistelulla ja yhteydenpidolla. Vaikutetaan siihen, että pirkanmaalaiset kohteet saavat oikeudenmukaisen osuuden yhteisistä voimavaroista. Kansainvälisten yhteyksien merkitys maakunnan kehittämisessä lisääntyy. Toimintaa suunnataan ylikansallisten resurssien hankintaan sekä yhteistyösuhteiden aikaansaamiseen maakuntaa hyödyntävissä kohteissa.

Valtion talousarvio ja muut rahoituslähteet

Keskeinen edunvalvontatehtävä on vaikuttaa valtion talousarvion kautta maakuntaan tuleviin resursseihin ja muiden kansallisten resurssien suuntaamiseen. Hallitusohjelma, politiikkaohjelmat ja sektoriviranomaisten aluestrategiat ovat edunvalvonnan keskeisiä tietolähteitä. Pirkanmaan 2011 talousarviotavoitteet sovitetaan maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman (TOTSU) valmisteluun ja keskushallinnon kanssa käytäviin tulostavoiteneuvotteluihin. Painoalueena on rahoitus infrastruktuuriin, sen rakentamiseen ja ylläpitoon. Valtion talousarviorahoituksen tavoitteita ovat muun muassa:

- Yhteysverkon ja muun infrastruktuurin ylläpitoa ja parantamista tukeva rahoitus.
- Koulutuksen ja tutkimuksen perusrahoitus sekä erillinen projektirahoitus merkittäviin kehityshankkeisiin.
- Osaamiskeskusohjelman sekä muu alueellisen innovaatiojärjestelmän toimintaa ja kehitystä tukeva rahoitus.
- Aluekehitysohjelmiin sitomattoman maakunnan kehittämisrahan osuuden kasvataminen.
- Rahoitus äkillisille rakennemuutosalueille.

Yhdessä asianomaisten maakunnan liittojen ja yhteistyökumppaneiden kanssa ajetaan Suomen pääratana satamayhteyksineen yleiseurooppalaiseksi TEN-T (Trans European Networks-transportation) -prioriteettikohteeksi.

Innovaatiotoiminta

Innovaatiostrategian linjaamilla toimenpiteillä luodaan edellytyksiä tuotantorakenteen uudistamiselle. Strategian toimeenpanoa jatketaan ja sen toteutumisen sekä kilpailukyvyn seurantarjestelmän kehittäminen jatkuu vuonna 2010.

Laajakaistainen tietoliikenneverkko on nykyi-kaisen yhteiskunnan välttämätön infrastruktuuri, minkä tulee olla suorituskykyinen aina loppukäyt-täjälle asti. Osallistutaan kansallisen laajakaistastra-tegian maakunnalliseen toteuttamiseen. Tuetaan toimenpiteitä, joilla luodaan edellytyksiä sähköi-sen hallinnon kehittymiselle ja tieto- ja viestintä-tekniikan tehokkaalle hyödyntämiselle mukaan lukien tietojärjestelmien yhteensopivuus.

EU:n tutkimuksen puiteohjelman ja Euroopan alueellisen yhteistyön tavoite 2007-2013 (Itämeren ohjelma ja alueiden välinen yhteistyö, Interreg 4C) –ohjelman sekä Kilpailukyvyn ja innovoinnin puiteohjelman (CIP) merkitys innovaatio- ja kehi-tystoiminnan rahoituslähteinä kasvavat. Haetaan mahdollisuuksia näiden ohjelmien hyödyntämi-seen maakunnan kehittämistoiminnassa.

Koulutus, tutkimus ja ennakointi

Koulutuksen ja tutkimuksen hyvät voimavarat antavat pohjan maakunnan menestymiselle osaa-mista painottavassa aluekehityksessä. Vaikutetaan siihen, että Pirkanmaan yliopistotasoinen, ammat-tikorkeakoulutasoinen ja toisen asteen koulutus saavat resurssien jaossa oikeudenmukaisen osuuden.

Maakunnan yliopistoilla tulee olla edellytyk-set ja halukkuus vahvaan rooliin suomalaisessa ja eurooppalaisessa tiedeyhteisössä. Tampereen ja Jyväskylän yliopistojen muodostama allianssi on tärkeä yhteistyöelin tutkimuksen ja koulutuksen alueella. Sen rahoituspohjan varmistaminen on yhteistyötehtävä.

Maakunnan kaksi ammattikorkeakoulua yhdistyy. Yliopistoille ja ammattikorkeakouluille ja niiden Unipoli-yhteistyöfoorumille on osoitettu sekä innovaatiostrategian että maahanmuutto-poliittisen ohjelman toteutuksen ja seurannan vastuita. Liitto aktivoi ja seuraa toimenpiteiden toteutumista.

Opetusministeriön linjaamana toisen asteen ammatillisen koulutuksen järjestämisen pohjaa ollaan kokoamassa suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Ammatillisen koulutuksen määrään ja laatuun sekä sen vetovoimaisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota. Tuetaan toimenpiteitä ja tehdään aloitteita avoimen oppimiskulttuurin rakentumiseksi sekä uusien toimintamallien synnyttämiseksi.

Osallistutaan toimintavuonna koulutustar-jonnan alueellisten tavoitteiden 2012 sekä koulu-tuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman 2007–2012 tarkistukseen.

Koulutustarpeiden pitkän- ja keskipitkän aika-välin ennakointi on aluehallinnon uudistushank-keen valmistelussa osoitettu liittojen tehtäväksi. Tämä tehtävä edellyttää yhteistyötä ministeriöi-den, opetushallituksen, oppilaitosten ja valtion piiriviranomaisten kanssa. Ennakoinnin lähtökohta ja tavoitteet määritellään maakuntasuunnitel-masta. Tässä tarkoituksessa tuotetaan tarvittava ennakointiaineisto siten, että mukana ovat yliopis-tot, korkeakoulut ja muut keskeiset koulutuksen järjestäjät.

Koulutuksen järjestäjien perustamishankkei-den kiireellisyysjärjestykseen asettaminen on aluehallinnon uudistuksen valmistelussa osoitettu liittojen tehtäväksi. Tämä edellyttää yhteistyötä valtion viranomaisten kanssa.

Kansainvälinen toiminta

Pirkanmaan liiton strategiassa kansainvälisen toiminnan tavoitteet asetetaan seuraavasti: Pir-kanmaan liitto toimii tehokkaasti ja taloudellisesti. Kansainvälisiä yhteistyöverkostoja ylläpidetään maakunnan ja liiton tarpeista lähtien. Yhteistyö-muodot eivät pääsääntöisesti ole pysyviä, vaan maakunnan ja liiton kulloisistakin tavoitteista ja tarpeista lähteviä. Tästä syystä liitto ei harjoita ystävyyismaakuntatoimintaa.

Pirkanmaan liitto on jäsenenä Euroopan Alueiden Liitossa (AER) ja osallistuu sen ja muiden ylikansallisten teemaverkostojen toimintaan har-kinnan mukaan.

Liitolla on yhteistyösopimus Tampereen ja Pir-kanmaan EU-toimiston (Tampere Region Eu Office) kanssa. Toimiston tehtäviin kuuluu liiton määritte-lemien tavoitteiden mukaisesti seurata ja vaikuttaa EU:n instituutioiden toimintaan Brysselissä, avus-taa yhteyksien luomisessa ja verkostoitumisessa sekä tiedon välittämisestä liitolle ja maakunnan toimijoille ynnä hoitaa erikseen sovittavia toimek-siantoja.

Maahanmuuttopoliittinen ohjelma

Maahanmuuttopoliittisen ohjelman toimeenpa-noa liitto edistää toimimalla yhteistyössä avaintoi-mijoiden kanssa. Ohjelmassa korostuvat kuntien rooli maahanmuuttajien vastaanottamisessa ja kotouttamisessa, maakunnan vetovoimaisuuden esiin nostaminen ja monikulttuurisuuden myön-teisten vaikutusten tunnistaminen. Ohjelman

tavoitteisiin sisältyy myös korkeakoulujen tukipalvelujen kehittäminen sekä maassa jo olevan ulkomaalaistaustaisen työvoiman osaamisen tehokkaampi hyödyntäminen.

Hallinnon kehittäminen, yhteispalvelu ja valtion toimintojen alueellistaminen

Hallinnon alalla tavoite on, että valtion palveluverkko on maakunnallisesti tarkoituksenmukainen ja palveluja on saatavissa alueen eri osissa. Vireillä olevan aluehallinnon uudistamishankkeen yhteydessä valtion piirihallintoa uudistetaan ja päällekkäisyyksiä poistetaan. Toimiva yhteistyö uudistuvan piirihallinnon kanssa on tärkeää.

Liitolle aluehallinnon uudistuksen valmistelussa osoitettu uusi tehtävä on yhteispalvelupisteiden toiminnan edistämiseen. Se käsittää kuntien ja valtion viranomaisten jo toimivien yhteispalvelupisteiden kehittämisen ja uusien yhteispalvelupisteiden perustamisen.

Pirkanmaalle tavoitellaan valtion toimien alueellistamista klusterinäkökulmasta, jossa alueellistaminen tukee maakunnan kehitystä ja tarjoaa alueellistettavalle toiminnolle hyvän toimintaympäristön. Vaikutetaan siihen, että Pirkanmaalla toimiva piirihallinto saa hoidettavakseen myös erillisiä alueellistettavia ja muita keskushallinnosta piiritasolle siirrettäviä tehtäviä.

Matkailu, kulttuuri ja maakunnan tunnetuksi tekeminen

Liiton tehtäviin kuuluu linjata maakunnan matkailua strategiatasolla. Matkailun kärkituotestrategia on tarkistettu osana elämystalouden strategiaa. Luontomatkailun edellytyksiä koskeva selvitys ja kehityshanke varaudutaan käynnistämään. Elämystalouden strategian toteuttamista liitto tukee maakuntaohjelman linjausten lähtökohdista. Liitto organisoii Pirkanmaan matkailun toimintatiimin toimintaa. Sen jatkotoiminnan tarve arvioidaan Go Tampere Oy:n maakunnallisen toiminnan laajentumisen yhteydessä. Osallistutaan maakunnallisen matkailuparlamentin järjestämiseen.

Kulttuurin alueella tuetaan toimijoiden yhteistoimintaa muun muassa osallistumalla vuosittaisen Pirkanmaan kulttuuriseminaarin järjestämiseen. Liitto varautuu käynnistämään maakunnan kulttuurin toimenpideohjelmassa esitettyjä tehtäviä yhteistyössä kumppaneiden kanssa.

Maakunnan tunnetuksi tekemistä jatketaan Pirkanmaan kotiseutuopin aineistoa täydentämällä ja päivittämällä. Hanketyönä lisätään Pirkanmaa-

tietoutta kouluopetuksessa valmistelemalla peruskoulun ja lukion opetussuunnitelmien alueellista sisältöä.

Liitto on jäsenenä Suomen Kotiseutuliirossa ja tekee yhteistyötä sen kanssa.

Pirkanmaan kansanedustajien neuvottelukunta

Liitto hoitaa kansanedustajien neuvottelukunnan sihteerin tehtävät sekä avustaa neuvottelukunnan käytännön toimia järjestämällä kokouksia, muita kokoontumisia ja vierailuja kunnissa, seutukunnissa sekä muissa vierailukohteissa. Valmistellaan ja toimitetaan kansanedustajien käyttöön ajankohdaismateriaalia.

2.2.4. HALLINTO

Hallinnon keskeiset tavoitteet

- Talous- ja palkkahallinnon uudistuksen toteuttaminen
- Henkilöstön osaamisen kehittäminen
- Liiton toimitilojen ilmaston saneeraus-
sen toteuttaminen

JÄSENKUNTIEN MAKSUOSUUDET

Toimintatuloissa jäsenkuntien maksuosuudet määräytyvät perussopimuksen mukaisesti edellisenä kalenterivuonna toimitetussa kunnallisverotuksessa jäsenkunnissa määrättyjen kunnallisveron määrrien suhteessa. Jäsenkuntien maksuosuudet määrätään talousarvio ja –suunnitelman talousarviovuodelle lopullisina.

Jäsenkuntien maksuosuudet ovat vuoden 2010 talousarviossa 3 152 756 euroa, mikä on sama kuin vuoden 2009 alkuperäisessä talousarviossa.

Pirkanmaan liiton perussopimuksen pykälän 28 ”Maksuosuuksien perusteen olevat menot ja tulot” mukaan se määrä, joka talousarvion mukaan muiden tulojen lisäksi tarvitaan menojen suorittamiseen, kootaan tilikauden maksuosuuksina. Jäsenkuntien maksuosuudet kuntayhtymän menoihin määräytyvät edellisenä kalenterivuotena toimitetussa kunnallisverotuksessa jäsenkunnissa määrättyjen kunnallisveron määrrien suhteessa.

Henkilöstö

Liiton vakansseista kolmessa toimesta henkilö työskentelee osa-aikaisesti eläkeratkaisusta johtuen.

Liiton osalta henkilöstömenojen muutoksena huomioidaan kolmen toimen vähenemä vuoden 2009 aikana. Talous- ja palkkahallinnon tehtävien siirtyminen Tampereen kaupungin taloushallinnon palvelukeskukseen aiheuttaa kuitenkin sen, että osa lakkaavan kirjanpitäjän toimen henkilöstömenosäästöstä osoitetaan palvelujen ostoon.

Henkilöstömenojen muutoksena huomioidaan yhden uuden toimen perustaminen. Toimi perustetaan aluekehitysyksikköön vahvistamaan aluekehitysyksikön hanke- ja rahoitusvalmistelua.

Lomarahojen vaihtamista vapaaksi suositellaan. Järjestely tuo säästöä henkilöstömenoihin.

Aluehallinnon uudistushankkeen myötä lakautettavista lääninhallituksista siirtynee henkilöitä maakuntien liittojen palvelukseen. Ennakoarvioiden mukaan Pirkanmaan liittoon siirtyy yksi henkilötyövuosi aluekehityshanketehtäviin. Tarvittavat palkkauskustannukset katetaan täysimääräisesti rakennerahasto-ohjelmien teknisestä tuesta. Muilta osin mahdolliset siirtyvät lisätehtävät voidaan hoitaa ilman lisäresurssointia.

Erillisprojekteihin palkataan henkilöstöä tarpeen mukaan talousarvio- ja projektimäärärahojen puitteissa määräaikaisiin työsuhteisiin.

Henkilöstön koulutusta toteutetaan liiton koulutussuunnitelman periaatteiden mukaisesti. Koulutus suunnataan liiton tehtävien edellyttämän osaamisen kehittämiseen.

Pirkanmaan liitto		tp	tp	tp	ta	tae	ts	ts
Henkilöstösuunnitelma (31.12.)		v. 2006	v. 2007	v. 2008	v. 2009	v. 2010	v. 2011	v. 2012
Virat	toistaiseksi täytetyt	11	12	5	5	5	5	5
	osa-aikaisesti täytetyt	0	0	0	0	0	0	0
Työsuhteiset toimet	toistaiseksi täytetyt	22	23	30	29	27	26	26
	osa-aikaisesti täytetyt	3	2	2	2	2	2	2
	määräaikaisesti täytetyt	0	0	0	0	1	1	1
Projektihenkilöstö	koko aikaiset	3	3	1	2	1	1	1
	osa-aikaisesti täytetyt			1	1	1	1	1
Yhteensä		39	40	39	39	37	36	36

Henkilöstön työkykyä pidetään yllä henkilöstöpoliittisten linjausten mukaisesti. Kuntotoimintaa jatketaan yleissuunnitelman ja vuotuisen toteutussuunnitelman mukaisesti. Henkilöstökertomuksella seurataan em. toimintojen vaikuttavuutta. Työhyvinvointia seurataan henkilöstöbarometrillä aikaisemman käytännön mukaan vertailtavuuden varmistamiseksi.

Ilmastointisaneeruksesta johtuen liitto varautuu viraston 4 - 5 viikon kiinnioloon kesällä 2010 siten, että viraston päivystys kuitenkin hoidetaan.

Liiton palvelusopimusten kilpailuttamista jatketaan. Ostopalvelut kilpailutetaan vähintään 3 - 5 vuoden välein sopimuksista riippuen.

Liiton talous- ja palkkahallinto on siirtynyt syksyn 2009 kuluessa Tampereen kaupungin taloushallinnon palvelukeskuksen hoidettavaksi. Muutokseen liittyvien uudistusten toteuttamista jatketaan kevään 2010 aikana.

Tiedotus

Liiton ulkoisen viestinnän tavoitteena on tiedottaa liiton työn tavoitteista, toiminnasta ja sen tuloksista sekä tehdä Pirkanmaata tunnetuksi. Viestinnän keinoin voidaan myös vahvistaa maakuntaidentiteettiä.

Ulkoisen viestinnän periaatteina on tiedottaa avoimesti, aktiivisesti ja julkisuuslain mukaisesti - sekä tiedotusvälineitten kautta että myös erilaisilla sidosryhmille ja yhteistyökumppaneille.

Ensi vuonna on tavoitteena entisestään tehostaa tiedotusvälinekontakteja ja -yhteistyötä sekä uudistaa Pirkanmaan liiton tilaisuuksissa käytettävää esittelyaineistoa. Myös sisäisen viestinnän kehittämistä jatketaan.

Syyskuun 1. päivänä vietetään Pirkanmaan maakunnan nimipäivää. Pirkan päivänä järjestetään Pirkanmaa-seminaari, jossa jaetaan vuoden 2010 Pirkanmaan palkinto. Lisäksi Pirkan päivänä järjestetään Pirkan päivän vastaanotto.

Pirkanmaan liitto on 31.12.2010 toiminut 20 vuotta. Hämeen lääninhallitus vahvisti 28.9.1990 Pirkanmaan liiton perussäännön ja liitto aloitti 1.1.1991 varsinaisen toimintansa jatkaen Pirkanmaan maakuntaliiton ja Tampereen seutukaavaliiton työtä.

Atk-järjestelmien kehittämistä jatketaan. Laitteistojen uusiminen toteutetaan laaditun strategian mukaisesti. Talousarviovuonna tavoitteena on uusia kaikki tietokoneet yhtenäisesti. Hankinta rahoitetaan joko leasing-sopimuksilla tai ostamalla. Täten varmistetaan, että henkilöstön käytössä on ajanmukaiset laitteet ja ohjelmistot.

Investoinnit

Toimistokalustoa hankitaan välttämättömien tarpeiden mukaisesti ottaen huomioon työergonomian vaatimukset.

Kiinteistöosakeyhtiö Ratinanvuolteen ilmastointi- ja jäähdytysremontin liiton toimitilojen osuus (alustava arvio 450.000 €). Investointiin on varauduttu investointivarausten avulla.

2.2.5. PROJEKTITOIMINTA

Projektitoiminta esitetään käyttösuunnitelmata-solla ja kirjanpidossa omana tulosityksikkönä, koska useat projektit toteutetaan pelkästään ulkoisella rahoituksella. Tällä menettelyllä myös helpotetaan projektien toiminnan ja talouden yksityiskohtaista seurantaa.

Liiton tulos- ja vetovastuulla olevat projektit

Pirkanmaan liiton EAKR -hallinnointi, EAKR -viestintä ja ESR -hallinnointi -projektit

Teknisen avun hallinnointiprojektien avulla huolehditaan EU:n alueellinen kilpailukyky- ja työllisyystavoite EAKR- ja ESR-ohjelman Pirkanmaan määräaikaisraportoinnista, seurantatiedoista, maakunnan yhteistyöryhmän toiminnan käytännön järjestelyistä ja sen kuluista sekä alueellisen rahoituksen eri ohjelmien yhteensovituksista, yleiskoordinoinnista ja tiedotuksesta. Tavoitteena on EAKR- ja ESR-ohjelmien mahdollisimman tehokas ja tuloksellinen toteuttaminen Pirkanmaalla. Hankkeiden vuotuiset budjetit ovat 140.000 €. Hankkeet rahoitetaan rakennerahasto-ohjelman teknisestä tuesta. Projektit kestävät vuoden 2015 loppuun.

BSR-Innoreg

Pirkanmaan liitto on mukana EU:n Itämeren alueen ohjelmasta (Interreg 4B) rahoitettavan BSR (Baltic Sea Region) InnoReg -projektissa.

Projekti liittyy Pirkanmaan innovaatiostrategian toimeenpanoon, erityisesti strategian yhdeksi toimintalinjaksi valittuun teemaan: kokemus- ja taitointensiivisten yritysten (perinteiset tuotannon alat) uudistus- ja innovaatiokyvyn kehittäminen. Toimet suunnataan erityisesti seudullisten kehittämisorganisaatioiden valmiuksien ja kompetenssien kehittämiseen ja osaamisen vahvistamiseen. Tavoite on lisätä kehittämisessä toimivien reagoitukykyä nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä. Projektin avulla pyritään myös maakunnallisen yhteistyöpotentiaalain hyödyntämiseen sekä kehitysyhtiöiden omistajien tulevaisuustietoisuuden ja kehittämism vastuun tunnistamisen lisäämiseen.

Vuoteen 2011 jatkuvan projektin kokonaisbudjetti on 2,4 miljoonaa euroa. Kokonaisuutta koordinoi Suomen Itämeri-instituutti. Mukana on partnerialueita Virosta, Latviasta, Liettuasta, Puolasta, Saksasta ja Venäjältä sekä Suomesta Etelä-Pohjanmaalta.

Projekti päättyy vuonna 2011 ja Pirkanmaan liiton osuuden kustannusarvio on 135.100 €, josta liiton osuus on 15.000 €.

Nizhny Novgorad yhteistyö

Pirkanmaan liiton yhteistyö- ja sopimussuhteet ovat vahvistuneet Venäjän Nizhny-Novgorodin alueen kanssa. Alueella on yhteistyöhakuisuutta Pirkanmaata kohtaan, joten on tarkoituksenmukaista kohdentaa Pirkanmaan liiton kansainvälistä toimintaa ohjelmoidusti kyseisen alueen kanssa.

Käytännössä yhteistyön rakentaminen konkretisoituu asiantuntijoiden ja poliittisen tason vierailujen muodossa puolin ja toisin. Sopimuksessa sovittujen yhteistyöalueiden ja -tarpeiden pohjalta rakennetaan muun muassa erilaisia seminaareja, joissa on mahdollisuus kuulla asiantuntijoita, tutustua esimerkiksi korjauskohteisiin sekä luoda kontakteja yhteistyön rakentamiseksi.

Projekti ajoittuu vuosille 2009 ja 2010. Sen kokonaiskustannukset ovat 15.000 €, josta liiton osuus on 5.250 €.

Laajakaistayhteyksien rakentaminen

Projektissa laaditaan Viestintäviraston ohjeistama ja yhdessä kuntien kanssa toteutettava Pirkanmaan maakunnan kattava tarvekartoitus julkisella tuella rakennettavista laajakaistayhteyksistä. Työssä arvioidaan kuntakohtaisesti nopeiden yhteyksien kysynnän ja tarjonnan kehitys ottaen huomioon myös toimintaympäristön muutokset (esimerkiksi muuttoliike). Osittaisella julkisella tuella toteutettavista hankkeista laaditaan suunnitelma. Se sisältää ne vuodelle 2015 asetetun kansallisen 99 % väestöpeittotavoitteen saavuttamiseksi tarvittavat laajakaistayhteyksien rakentamishankkeet, jotka eivät toteudu markkinaehtoisesti.

Projekti ajoittuu vuosille 2009 ja 2010. Sen kokonaiskustannukset ovat 75.000 €, josta liiton osuus on 22.500 €.

Tulosalue yhteensä: Varsinainen toiminta

Varsinainen toiminta	TP 2008	TA 2009 muutettu	TAE 2010	TS 2011	TS 2012
Toimintatulot	3 530 310,10	3 321 148,00	3 427 956,00	3 454 059,00	3 454 059,00
Toimintamenot	-3 252 267,07	-3 187 882,00	-3 325 483,00	-3 265 483,00	-3 265 483,00
Toimintakate	278 043,03	133 266,00	102 473,00	188 576,00	188 576,00

3. TULOSLASKELMA

TULOSALUEET

Luottamushenkilöhallinto	TP 2008	TA 2009	TAE 2010	TS 2011	TS 2012
Toimintatulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Toimintamenot	-140 754,45	-179 372,00	-193 006,00	-193 006,00	-193 006,00
Toimintakate	-140 754,45	-179 372,00	-193 006,00	-193 006,00	-193 006,00
Varsinainen toiminta	TP 2008	TA 2009	TAE 2010	TS 2011	TS 2012
Toimintatulot	3 530 310,10	3 321 148,00	3 427 956,00	3 454 059,00	3 454 059,00
Toimintamenot	-3 252 267,07	-3 187 882,00	-3 325 483,00	-3 265 483,00	-3 265 483,00
Toimintakate	278 043,03	133 266,00	102 473,00	188 576,00	188 576,00
Käyttötalous yhteensä	TP 2008	TA 2009	TAE 2010	TS 2011	TS 2012
Toimintatulot	3 530 310,10	3 321 148,00	3 427 956,00	3 454 059,00	3 454 059,00
Toimintamenot	-3 393 021,52	-3 367 254,00	-3 518 489,00	-3 458 489,00	-3 458 489,00
Toimintakate	137 288,58	-46 106,00	-90 533,00	-4 430,00	-4 430,00
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotulot	72 897,64	33 000,00	25 000,00	25 000,00	25 000,00
Muut rahoitustulot					
Korkomenot		-170,00	-170,00	-170,00	-170,00
Vuosikate	210 186,22	-13 276,00	-65 703,00	20 400,00	20 400,00
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-56 864,12	-40 000,00	-50 000,00	-65 000,00	-65 000,00
Satunnaiset erät					
Tilikauden tulos	153 322,10	-53 276,00	-115 703,00	-44 600,00	-44 600,00
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	12 587,44	12 600,00	-426 150,00	37 600,00	37 600,00
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	-55 389,87		450 000,00		
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-110 519,67	7 000,00	7 000,00	7 000,00	7 000,00
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	0,00	-33 676,00	-84 853,00	0,00	0,00

4. INVESTOINTIOSA

INVESTOINTIOSA

Hanke		TP 2008	TA 2009	TAE 2010	TS 2011	TS 2012
Atk-laitteet ja	tulot	0,00				
toimistokalusteet	menot	-20 996,10	-25 000,00	-25 000,00	-25 000,00	-25 000,00
Ilmastoinnin jäähdytys-	tulot					
järjestelmän hankinta	menot	0,00	-394 610,00	-450 000,00		
YHTEENSÄ	tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	menot	-20 996,10	-419 610,00	-475 000,00	-25 000,00	-25 000,00
	netto	-20 996,10	-419 610,00	-475 000,00	-25 000,00	-25 000,00

Liiton atk-laitteistoa uusitaan laaditun suunnitelman mukaisesti, myös leasing-vuokraus vaihtoehtona. Toimistokalustoa hankitaan välttämättömien tarpeiden mukaan ottaen huomioon työergonomian vaatimukset.

Kiinteistöosakeyhtiö Ratinanvuolle on selvittänyt mahdollisuutta varustaa kiinteistön ilmastointijärjestelmä jäähdytyslaitteistolla. Yhtenä kiinteistöyhtiön merkittävänä osakkaana liitto varautuu osaltaan hankintaan. Hankkeesta on toteutettu 2007 jäähdytysveden lauhdutusputken rakennustyöt Ratinanvuolteeseen. Hankkeen suunnitteluvaihe on 2008 ja 2009. Näille vuosille varattu määräraha siirtyy vuodelle 2010. Hankinta on mahdollista rahoittaa investointivaroilla (450 000 €).

5. RAHOITUSOSA

RAHOITUSLASKELMA	TP 2008	TA 2009	TAE 2010	TS 2011	TS 2012
Varsinaisen toiminnan ja investointien kassavirta					
Tulorahoitus					
Vuosikate	210 186	-13 276	-65 703	20 400	20 400
Satunnaiset erät					
Tulorahoituksen korjauserät					
Tulorahoitus	210 186	-13 276	-65 703	20 400	20 400
Investoinnit					
Käyttöomaisuusinvestoinnit *	-20 996	-419 610	-475 000	-25 000	-25 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin					
Käyttöomaisuuden myyntitulot					
Investoinnit	-20 996	-419 610	-475 000	-25 000	-25 000
Varsinaisen toiminnan ja investointien kassavirta	189 190	-432 886	-540 703	-4 600	-4 600
Rahoitustoiminnan kassavirta					
Antolainauksen muutokset					
Lainakannan muutokset					
Lyhytaikaiset					
Pitkäaikaiset					
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	-6 551				
Saamisten muutokset	14 923				
Korott. velkojen muutos	-31 134				
Muut maksuvalmiuden muutokset	-22 762	0	0	0	0
Rahoitustoiminnan kassavirta	-22 762	0	0	0	0
Kassavarojen muutos	166 428	-432 886	-540 703	-4 600	-4 600

*Vuoden 2009 käyttöomaisuusinvestoinneista jäädytysjärjestelmän uusiminen siirtyy vuodelle 2010.

6. JÄSENKUNTIEN MAKSUOSUUDET

Pirkanmaan liiton jäsenmaksuosuudet vuoden 2008 verotietojen mukaan.

kunta	vuoden 2008 kunnallisvero	vuoden 2010 maksuosuus yhteensä
	€	€
Akaa	37 959 053	89 155
Hämeenkyrö	25 516 876	59 932
Ikaalinen	17 945 068	42 148
Juupajoki	5 026 348	11 805
Kangasala	82 848 639	194 588
Kihniö	4 793 727	11 259
Kuhmalahti	2 228 659	5 234
Kylmäkoski	6 856 267	16 103
Lempäälä	58 097 594	136 455
Mänttä-Vilppula	34 106 252	80 106
Nokia	88 331 605	207 466
Orivesi	22 486 198	52 814
Parkano	18 032 479	42 353
Pirkkala	52 674 277	123 717
Punkalaidun	6 904 187	16 216
Pälkäne	15 732 465	36 951
Ruovesi	11 860 498	27 857
Sastamala	58 515 802	137 437
Tampere	608 691 584	1 429 646
Urjala	13 068 509	30 694
Valkeakoski	60 785 905	142 769
Vesilahti	10 021 627	23 538
Virrat	16 600 849	38 991
Ylöjärvi	83 245 411	195 520
Pirkanmaa	1 342 329 878	3 152 756

PIRKANMAAN LIITON JULKAISUT JA SELVITYKSET

Julkaisuluettelossa on mainittu ainoastaan 2000-luvulla ilmestyneet julkaisut. Julkaisuluettelo ajalta 1991-2008 löytyy kotisivuiltamme osoitteesta: <http://www.pirkanmaa.fi/julkaisujentilaus.html>

Sarja A: PÄÄJULKAISUT

A 29	Pirkanmaan vuosikirja 2000	2000
A 30	Pirkanmaan maakuntasuunnitelma 2001+	2000
A 31	Pirkanmaan vuosikirja 2001	2001
A 32	Pirkanmaan maakuntaohjelma 2001+	2001
A 33	Pirkanmaan vuosikirja 2002	2002
A 34	Pirkanmaan vuosikirja 2003	2003
A 35	Pirkanmaan maakuntaohjelma 2003-2006	2003
A 36	Pirkanmaan vuosikirja 2004	2004
A 37	Pirkanmaan vuosikirja 2005	2005
A 38	Pirkanmaan vuosikirja 2006	2006
A 39	Pirkanmaan maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma 2006-2007	2005
A 40	Pirkanmaan maakuntasuunnitelma 2005+	2005
A 41	Pirkanmaan maakuntaohjelma 2007-2010	2006
A 42	Pirkanmaan vuosikirja 2007	2007
A 43	Pirkanmaan 1. maakuntakaava 2007 kaavaselostus ja liiteosa	2007
A 44	Pirkanmaan 1. maakuntakaava 2007 kartta. Valtioneuvosto vahvistanut 29.3.2007	2007
A 45	Pirkanmaan vuosikirja 2008	2008
A 46	Pirkanmaan vuosikirja 2009	2009
A 47	Pirkanmaa 2025, Pirkanmaan maakuntasuunnitelma	2009

Sarja B: ERILLISELVITYKSET JA TUTKIMUKSET

B 53	Pirkanmaan linja-autoliikenteen palvelutaso	2000
B 54	Tunnuslukuja Pirkanmaan kuntien talouden kehityksestä 1993-1999	2000
B 55	Tietoliikenneverkkojen nykytila Länsi-Suomen allianssin alueella	2000
B 56	Telefonkommunikationsnätens nuläge i västfinländska alliansens fem landskap	2000
B 57	Kunnalliset verkkopalvelut Länsi-Suomen Allianssin viidessä maakunnassa, eLSA-hankesuunnitelma	2001
B 58	Uusyrittäjyyden edistäminen Pirkanmaalla. ESR-rahoitteisten projektien arviointi ohjelmakaudella 1995-1999	2001
B 59	Esiselvitys matkailun teemaohjelmaa varten	2001
B 60	Yritysten perustaminen ja lopettaminen Pirkanmaalla	2001
B 61	Kulttuuri Pirkanmaa 2001	2001
B 62	Pirkanmaan kuntien talouden kehitys 1994-2000, Yleiskatsaus ja tunnuslukuja	2001
B 63	WFA-alueen luontomatkailustrategia	2001
B 64	Pirkanmaan alueellinen kehitys. Seurantareportti 2001	2001
B 65	Virtuaalikesäalaisympäristön kehittämissuunnitelma Länsi-Suomen allianssin viiden maakunnan alueella 2002-2004	2001
B 66	Utvecklingsplan för det virtuella medborgar och arbetarinstitutet i västra Finlands allians fem landskap 2002-2004	2001
B 67	Virtuaalisen ammattikorkeakoulun rakentaminen Länsi-Suomen allianssin viiden maakunnan alueella. Hankesuunnitelma	2001
B 68	Anläggande av virtuell yrkeshögskola inom fem landskap i västra Finlands allians. Projektplan	2001
B 69	Pirkanmaan teknologian suunta 2001 –ohjelma. Tulevaisuustiedosta kilpailuetua	2001
B 70	Maaseudun yhteisövalmennuksesta sähköisiin terveydenhoidon palveluihin Länsi-Suomen allianssin viiden maakunnan alueella. Hankesuunnitelma 2001	2001
B 71	Från kollektiv förberedelse till elektroniska hälsovårdstjänster på landsbygden i västra Finlands allians´ fem landskap. Utvecklingsprojektplan	2001
B 72	Utvecklingsplan för läromedelsverkstäder i svenskfinland på grund av kartläggning av möjligheter till digital läromedelsproduktion i Sydösterbotten	2001
B 73	Aluesuunnittelun paikkatietojärjestelmä Länsi-Suomen allianssin viidessä maakunnassa. APA-hankesuunnitelma	2001
B 74	Regionplaneringens lägesdatasystem i Västra Finlands Allians´ fem landskap. APA-projektplan	2001
B 75	Informaatio-/yhteisöjärjestelmän rakentaminen sosiaali- ja terveydenhuollossa Länsi-Suomen Allianssin alueella. Loppuraportti	2001
B 76	Att bygga upp ett informations-/kollektivt datasystem för social- och hälsovården inom västra Finlands Allians område	2001
B 77	Tietoverkkojen hyödyntäminen pk-yritysten liiketoiminnassa Länsi-Suomen Allianssin viiden maakunnan alueella. Hankesuunnitelma	2001
B 78	Informationsteknologins och datanätens betydelse i små och medelstora företags affärsverksamhet i västra Finlands Allians´ fem landskap. Utvecklingsprojektplan	2001
B 79	WFA uudelle vuosituuhannelle 2001-2004. Länsi-Suomen Allianssin kehittämisasiakirja	2002
B 80	Pirkanmaan asiointi- ja vaikutusalueetutkimus 2000	2002
B 81	WFA i det nya årtusendet 2000-2004. Utvecklingsdokument för västra Finlands Allians	2002
B 82	Pirkanmaan kuntien talouden kehitys 1995-2001. Yleiskatsaus ja tunnuslukuja	2002
B 83	Pirkanmaan energiatase ja kasvihuonekaasupäästöselvitys	2002
B 84	Pirkanmaan kuntien talouden kehitys 1995-2002	2003

B 85	Pirkanmaan maakuntaohjelman seurantaraportti 2003	2003
B 86	Pirkanmaan puutuotetoimialan strategia 2003-2006	2003
B 87	Pirkanmaan kuntien talouden kehitys 1996-2003	2004
B 88	Pirkanmaan laajakaistastrategia	2005
B 89	Natura 2000. Selvitys Pirkanmaan 1. maakuntakaavan maankäyttöratkaisujen vaikutuksista Pirkanmaan Natura 2000 –verkoston alueiden luontoarvoihin	2005
B 90	Pirkanmaan aluerakenne. Keskusverkko 2002 ja suunnitelma 2020	2005
B 91	Pirkanmaan kuntien talouden kehitys 1997-2004. Yleiskatsaus ja tunnuslukuja	2005
B 92	Tampereen seudun osaamiskeskusohjelman arviointi	2005
B 93	Pirkanmaan kiinteät muinaisjäännökset osat I ja II	2005
B 94	Pirkanmaan muuttoliike ja muuttajat	2005
B 95	Maaseudulla asumisen laatu ja kehittäminen	2006
B 96	Pirkanmaan kuntien talouden kehitys 1998-2005. Yleiskatsaus ja tunnuslukuja	2006
B 97	Pirkanmaan maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt	2006
B 98	Pirkanmaan väestömuutokset 2005 ja työssäkäyntiliikenne 2003	2006
B 99	Alueellisen innovaatiojärjestelmän vaikutus uuden tiedon tuottamiseen ja alueen kilpailukykyyn	2007
B 100	Pirkanmaan kuntien talouden kehitys 1999-2006. Yleiskatsaus ja tunnuslukuja	2007
B 101	Pirkanmaan maakuntaohjelman seurantaraportti 2003-2006	2007
B 102	Pirkanmaan kulttuurin toimenpideohjelma	2007
B 103	Pirkanmaan arvokkaat harjualueet	2007
B 104	Pirkanmaan seutukuntien ajankohtaiskatsaus	2007
B 105	Pirkanmaan tavoite 2 -ohjelman 2000-2006 loppuarviointi	2007
B 106	Pirkanmaan innovaatiostrategia, tiivistelmä	2008
B 107	Tampere Region Innovation Strategy	2008
B 108	Pirkanmaan kuntien talouden kehitys 2000-2007. Yleiskatsaus ja tunnuslukuja	2008
B 109	Pirkanmaan maahanmuuttopoliittinen puiteohjelma	2008
B 110	Kulttuurintutkimus Pirkanmaalla – kohteena Pirkanmaa	2009
B 111	Pirkanmaan kuntien talouden kehitys 2001-2008. Yleiskatsaus ja tunnuslukuja	2009

Sarja C: HALLINTOON LIITTYVÄT JULKAISUT

C 24	Pirkanmaan liiton toimintakertomus vuodelta 1999	2000
C 25	Pirkanmaan liiton talousarvio ja -suunnitelma 2001-2003	2000
C 26	Pirkanmaan liiton toimintakertomus vuodelta 2000	2001
C 27	Pirkanmaan liiton talousarvio ja -suunnitelma 2002-2004	2001
C 28	Pirkanmaan liiton toimintakertomus vuodelta 2001	2002
C 29	Pirkanmaan liiton talousarvio ja -suunnitelma 2003-2005	2002
C 30	Pirkanmaan liiton valmiussuunnitelma	2003
C 31	Pirkanmaan liiton tilinpäätös vuodelta 2002	2003
C 32	Pirkanmaan liiton talousarvio ja -suunnitelma 2004-2006	2003
C 33	Pirkanmaan liiton tilinpäätös vuodelta 2003	2004
C 34	Pirkanmaan liiton talousarvio ja -suunnitelma 2005-2007	2004
C 35	Pirkanmaan liiton tilinpäätös vuodelta 2004	2005
C 36	Pirkanmaan liiton talousarvio ja -suunnitelma 2006-2008	2005
C 37	Pirkanmaan liiton tilinpäätös vuodelta 2005	2006
C 38	Pirkanmaan liiton talousarvio ja -suunnitelma 2007-2009	2006
C 39	Pirkanmaan liiton tilinpäätös vuodelta 2006	2007
C 40	Pirkanmaan liiton talousarvio ja -suunnitelma 2008-2010	2007
C 41	Pirkanmaan liiton tilinpäätös vuodelta 2007	2008
C 42	Pirkanmaan liiton talousarvio ja -suunnitelma 2009-2011	2008
C 43	Pirkanmaan liiton tilinpäätös vuodelta 2008	2009
C 44	Pirkanmaan liiton talousarvio ja -suunnitelma 2010-2012	2009

Sarja D: YHTEISTYÖJULKAISUT

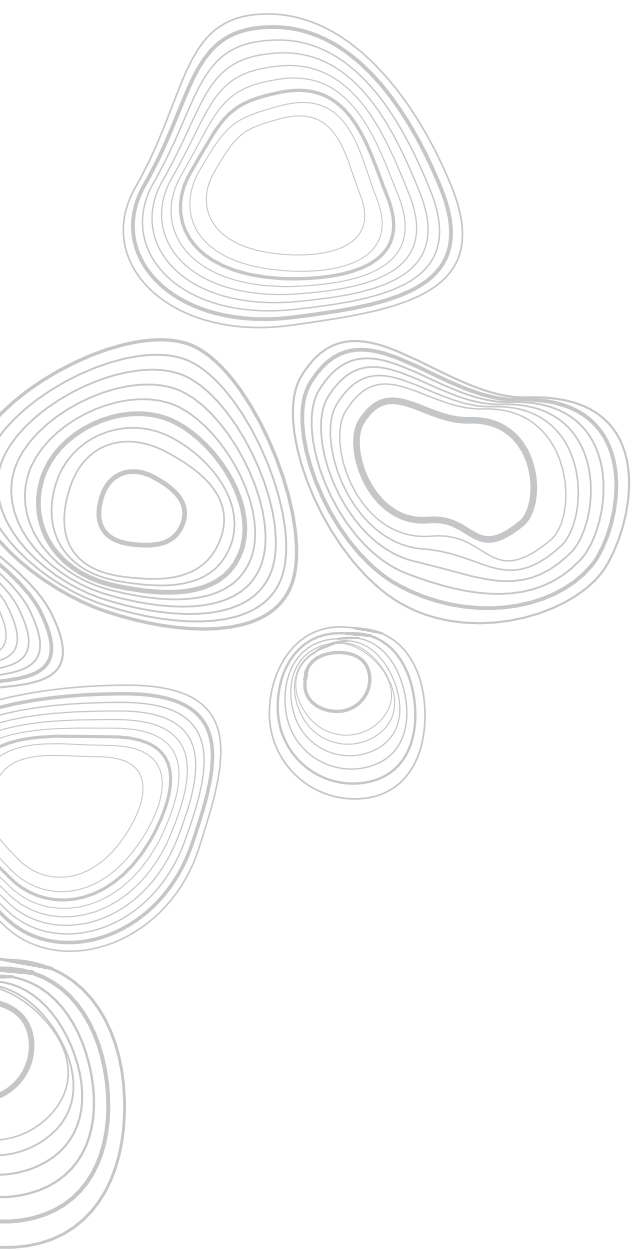
D 49	Kokemäenjoen kestävä jokimatkaileminen	2000
D 50	Pirkanmaan puutuotetoimialan strategia 2000-2006	2000
D 51	Sosiaaliset megatrendit ja HHT-vyöhyke	2000
D 52	Pirkanmaan maakuntatilasto 2000	2000
D 53	Toijalan asemanseudun ideasuunnitelma	2000
D 54	Lempäälän asemanseudun ideasuunnitelma	2000
D 55	Asemanseutujen vetovoimaisuus, nykytilanneraportti HHT -vyöhyke	2000
D 56	Pirkanmaan elinkeinokatsaus	2000
D 57	Via Baltica Spatial Development Zone, Pilot for Action 3, National Cultural Landscape of the Northern Vanajavesi Valley, Inventory of Valuable Cultural Landscapes, Nature Protection Areas and Points of Historical and Cultural Value	2001
D 58	Via Baltica Spatial Development Zone, Action 2 Exchange of Know-how in Planning of Settlement Structure and Spatial Planning	2001
D 59	Via Baltica Spatial Development Zone, Pilot for Action 3 The Landscape Management of the Northern Vanajavesi Valley Maisemanhoitosuunnitelma Sääksmäki-Huittula-Ritvala	2001
D 60	Via Baltica Spatial Development Zone, Pilot for Action 3 National Cultural Landscape of the Northern Vanajavesi Valley, Rakennusinventointi, Sääksmäki	2001

D 61	Via Baltica Spatial Development Zone, Pilot for Action 3 National Cultural Landscape of the Northern Vanajavesi Valley, Gis-käsikirja: Maisemanhoito	2001
D 62	Via Baltica Spatial Development Zone, Pilot for Action 3 National Cultural Landscape of the Northern Vanajavesi Valley, WWW-Pages with Internet Map Server	2001
D 63	Helsinki-Hämeenlinna-Tampere –vyöhyke, Asemanseutujen vetovoimaisuus Suunnitteluohjeisto, Osaraportti 1	2001
D 64	Ecoregion / Helvetinjärven ja Liesjärven kävijätutkimus	2001
D 65	Pirkanmaan aluetalousskatse	2001
D 66	Pirkanmaan haja-asutuksen vesihuollon yleissuunnitelma 2001	2001
D 67	Puunjalostuksen osaamisverkosto WFA-alueelle Länsi-Suomessa maaseudun pienten ja keski-suuren yritystoiminnan kentässä. Länsi-Suomen puuverkko –projektin loppuraportti	2001
D 68	Pirkanmaan maakuntatilasto 2001	2001
D 69	Pirkanmaan verkostopilotin loppuraportti	2001
D 70	Oriveden ja Jämsän joukkoliikennejärjestelmän esiselvitys	2001
D 71	Pirkanmaan melontareittiopas	2002
D 72	Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2020	2002
D 73	Kuljetustarpeiden kehitysnäkymät Pirkanmaalla	2002
D 74	Pirkanmaan maakuntatilasto 2002	2002
D 75	Pirkanmaan melontareittiopas 2003. Uudistettu painos	2003
D 76	Pirkanmaan aluetalouden rakenne ja seutukuntaprofiilit	2003
D 77	Ajankohtaista alueellisessa kehittämisessä	2003
D 78	Pirkanmaan maakuntatilasto 2003	2003
D 79	Juupajoen, Längelmäen ja Oriveden luontokohdeselvitys	2004
D 80	Pirkanmaan maakuntatilasto 2004	2004
D 81	Väestömuutosten vaikutukset kuntatalouteen	2005
D 82	Pirkanmaan maakuntatilasto 2005	2005
D 83	Pirkanmaan maaseutustrategia 2005-2015	2006
D 84	Länsi-Suomen Allianssi (WFA) maakuntaohjelmien arviointi	2006
D 85	Pirkanmaan maakuntatilasto 2006	2006
D 86	Tampere-Pirkkalan logistiikkakeskus -esiselvitys	2006
D 87	Pirkanmaan energiaohjelma	2007
D 88	Pirkanmaan maakuntatilasto 2007	2007
D 89	Pirkanmaan teollisuuden hiilidioksidipäästöjen vähentäminen	2007
D 90	Tampere-Pirkkalan logistiikkakeskus, aluevaraussuunnitelma	2008
D 91	Pirkanmaan maakuntatilasto 2008	2008
D 92	Pirkanmaan aluetalousskatse	2009
D 93	PirCO2 Maakunnallinen näkökulma palveluiden energiankäyttöön ja hiilidioksidipäästöihin	2009

Sarja E: TIEDOTTEET

E 6	Pirkanmaan 1. maakuntakaava, osallistumis- ja arviointisuunnitelma	2002
E 7	”Seitsemisen seitsemän ihmettä”. Ecoregion-tuotepaketin testausraportti	2002
E 8	Pirkanmaan muuttoliike ja muuttajat	2003
E 9	Pirkanmaan maakuntasuunnitelman osallistumis- ja arviointisuunnitelma	2004
E 10	Pirkanmaan maakuntaohjelma 2006-2008. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma	2005
E 11	Pirkanmaan maakuntaohjelman ympäristöselostus	2006
E 12	Pirkanmaan maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma 2008-2009	2007
E 13	Pirkanmaan maakuntasuunnitelma 2010+, osallistumis- ja arviointisuunnitelma	2008
E 14	Pirkanmaan maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma 2009-2010	2008
E 15	Pirkanmaan maakuntaohjelman 2011-2014 osallistumis- ja arviointisuunnitelma	2009
E 16	Pirkanmaan maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma 2010-2011	2009

PIRKANMAAN LIITTO

Nalkalankatu 12, PL 76, 33201 Tampere

Puh. (03) 248 1111 (vaihde.), faksi (03) 248 1250

pirkanmaan.liitto@pirkanmaa.fi

www.pirkanmaa.fi